

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI ROK

GEOGRAFIJA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Ponedeljek, 5. junij 2006

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

Splošna navodila zunanjim ocenjevalcem

1. Zunanji ocenjevalec mora smiselno slediti navodilom za ocenjevanje, v katerih so zapisani moderirani odgovori za posamezen izpitni komplet.
2. Če kandidat poleg pravilne ugotovitve napiše še izključujočo, nepravilno trditev, se odgovor ovrednoti z nič (0) točkami.
3. Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni lastni popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.
4. Slovenska zemljepisna imena in geografski pojmi morajo biti v celoti poimenovani pravilno.
5. Pri tujih poimenovanjih naselbinskih in nenaselbinskih zemljepisnih imenih se dopušča zamenjava ali izpustitev ene črke, če se pomen imena bistveno ne spremeni.
6. Pri vprašanjih višjega nivoja (pojasnite, analizirajte, ovrednotite) so v rešitvah navedeni le elementi. Za pravilni odgovor se upošteva, če kandidat uporabi vsaj en element v smiselni besedni zvezi.

IZPITNA POLA 1**A1 – OBČA**

1. Jezera (stoječe vode), morja (oceani), vodna para.
Za oba imenovana dela vodovja dobi kandidat **1 točko**.
2. Umetno jezero, pretočno jezero.
Za obe obkroženi jezери dobi kandidat **1 točko**.
3. – Podnebje:
Jezera imajo blažilen vpliv na podnebje, zime so milejše, poletja hladnejša.
Manjša temperaturna amplituda.
Povečana je vlažnost v zraku (več padavin).
Več megle.
Večja vetrovnost.
– Gospodarstvo:
Jezera so pomembne prometne poti.
Na njih je pomemben ribolov in ribogojnice.
Jezerska voda se uporablja kot vir hidroenergije.
Za namakanje polj. Poplavljanje obdelovalnih površin.
Imajo tudi turistično in rekreacijsko vlogo za prebivalstvo.
Vir pitne vode.
Za vsak opisan vpliv dobi kandidat 1 točko, skupaj **2 točki**.
4. Gradnja jezua, jez.
Regulacija rečnega toka (zgrajen kanal za rečno strugo).
Izravnava rečnega toka.
Poglabljanje rečne struge.
Nasipi ob bregovih reke, utrjevanje rečnih bregov, nasipi.
Pogozdovanje in zatravljanje pobočij.
Za vsak napisan poseg dobi kandidat 1 točko, skupaj **2 točki**.
5. – Poseg: Gradnja jezua.
Spremembe: Za jezom nastane veliko akumulacijsko jezero, ki poplavi večje površine pokrajine.
Vplivi na mikroklimo pokrajine.
Večja akumulacija in zamuljevanje.
Manjša samočistilna sposobnost reke.
Spremembe v antroposferi (prestavitve infrastrukture, preseljevanje).
– Poseg: Regulacija in izravnava rečnega toka.
Spremembe: Reka teče ujeta v kanalu, vendar je njen tok hitrejši in obstaja nevarnost poplav v njenem spodnjem toku (zunaj kanala).
Izguba biotske pestrosti.
– Poseg: Nasipi ob bregovih reke.
Spremembe: Nasip preprečuje poplave, vendar se po njih rečna voda ne more vrniti v svojo strugo in ostaja za nasipi (nastajanje mrtvih rokavov).
Zmanjša se odlaganje rodovitnega blata.
– Poseg: Rečna struga je poglabljena.
Spremembe: Reka je globlja, manjša nevarnost poplav.
– Poseg: Pogozdovanje in zatravljanje pobočij.
Spremembe: Zmanjša se odtekanje vode.
Manjši bi bil odtok vode v reko in ta močneje poplavljala.
Manjša erozija.
Za pravilno pojasnjeno spremembo dobi kandidat **1 točko**.

B1 – SVET

14. Gangeško nižavje, Bengalsko nižavje (Bengalija), (Vzhodno, Veliko) Kitajsko nižavje, Java, Honšu, Rdeča kotlina, Luzon, Hindustan, Vzhodni Gati.
Kandidat dobi **2 točki** za oba pravilna odgovora, 1 točko za en pravilen odgovor.

15. Nižinski, ravninski relief.
Bližina reke.
Možnost namakanja.
Dobra namočenost (dovolj visoka količina padavin).
Monsunsko podnebje.
Rodovitna prst.
Vsakoletno naplavljanje rodovitnega mulja.
Kandidat dobi **2 točki** za oba pravilno opisana vzroka, 1 točko za en pravilno opisan vzrok.

Opis vere	Religija
Vera poudarja delitev družbe na kaste. Verujejo v več bogov.	hinduizem, brahmanizem
Menihi so obriti in imajo oranžna oblačila. Razširjena je tudi v Tibetu.	budizem, lamaizem
Verniki ne jedo svinjskega mesa in zavračajo pitje alkoholnih pijač.	islam, muslimanska vera

Kandidat dobi **2 točki** za tri pravilne odgovore, 1 točko za dva pravilna odgovora.

17. A: Indija, B: Japonska, C: Saudova Arabija
Kandidat dobi **2 točki** za tri pravilno vpisane države, 1 točko za dve ali eno pravilno vpisano državo.

18. Številka faze: 2 (druga faza)
Pojasnitev: Na visoko rodnost vpliva muslimanska vera, tradicija, slabša gospodarska razvitost, nižja izobrazbena sestava žensk, neenakost ženskega prebivalstva.
Kandidat dobi **2 točki** za oba pravilna odgovora, 1 točko za en pravilen odgovor.

B2 – SVET

19. Skalno gorovje (Rocky Mountains), Apalači, Mississippi (Misisipi).
Kandidat dobi **2 točki** za tri pravilne odgovore, 1 točko za dva pravilna odgovora.

20. Ker je mlajšega nastanka.
Ker je bilo nagubano v terciarju, Apalači pa v paleozoiku.
Ker ga zunanji preoblikovalni procesi niso tako znižali.
Ker je bil zahodni del naguban z alpidsko (mlajšo), vzhodni pa s hercinsko in kaledonsko (starejšo) orogenezo. Močnejše endogene sile na zahodu.
Ker so na zahodu mladonagubana, na vzhodu pa staronagubana gorovja.
Kandidat dobi **1 točko** za pravilen opis.

21. A: 2
B: 4
C: 3
Kandidat dobi **2 točki** za tri pravilno vpisane številke, 1 točko za dve ali eno pravilno vpisano številko.

22. Priloga 2: stepsko rastlinstvo, (nizko ali visokotravna) stepa, prerija
Priloga 4: iglasti gozd, tajga, borealni gozd
Kandidat dobi **2 točki** za oba pravilno napisana tipa naravnega rastlinstva, 1 točko za en pravilno napisan tip naravnega rastlinstva.

23. Pšenični pas, pas ekstenzivne pašne živinoreje.
Kandidat dobi **1 točko** za pravilen odgovor.

Značilnost kmetijstva	Zahodno od 100. poldnevnik	Vzhodno od 100. poldnevnik
Velikost farm	večja	manjša
Intenzivnost pridelave	manjša	večja
Raznolikost usmerjenosti	manjša	večja

Kandidat dobi **2 točki** za šest pravilnih odgovorov, 1 točko za pet ali štiri pravilne odgovore.

C1 – EVROPA

25. Lega ob Atlantskem oceanu.
Oceansko (atlantsko) podnebje (vlažno, vetrovno podnebje).
Prevladujejo travniki in pašniki.
Majhen delež gozda, listnati gozdovi.
Prevladujejo rjave in sive gozdne prsti.
Pretežno uravnano (nizko) površje.
Velik delež nižavij.
Prevladujejo stara (nagubana, grudasta) gorstva, paleozojska gorstva.
Velike, plovne reke.
Za vsako pravilno opisano značilnost dobi kandidat 1 točko, skupaj **2 točki**.
26. A: 7 B: 6
C: 5 D: 8
Za štiri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, za tri ali dva pravilna odgovora 1 točko, manj je 0 točk.
27. Rdeča barva: Velika Britanija, Združeno kraljestvo (Velike Britanije in Severne Irske)
Zelena barva: Francija
Pojasnitev:
V kolonijah so izkoriščali rude in energetske vire in pridobivali še druge surovine za razvoj svojega gospodarstva.
Izkoriščali so domačine kot delovno silo.
V vlažnih tropskih predelih so urejali plantaže tropskih kulturnih rastlin in z njimi trgovali.
Kolonije so bile trg za prodajo industrijskih izdelkov.
Za vsako državo dobi kandidat po 1 točko in še 1 točko za pojasnilo, skupaj **3 točke**.
28. Nizek naravni prirastek (nizka rodnost).
Malo otrok, velik delež ostarelega prebivalstva.
Dolga življenjska doba.
Prevladuje zaposlitev v dejavnostih terciarnega in kvartarnega sektorja (poindustrijska družba).
Prevladuje mestno prebivalstvo.
Visoka stopnja izobraženosti, majhen odstotek nepismenih.
Pestra nacionalna, verska sestava. Veliko priseljencev. Multikulturna družba.
Bolezni bogatih.
Za vse tri smiselno opisane značilnosti dobi kandidat **2 točki**, za dve značilnosti 1 točko.
29. V Evropi je število otrok načrtovano (uporaba kontracepcijskih sredstev).
Ženske imajo višjo izobrazbo. Dolgo šolanje. Pozno materinstvo.
Starši imajo manj časa za družino in otroke (prezaposlenost).
Pomembnejše so drugačne vrednote (kariera, materialne dobrine, lažnejše življenje).
Za smiselno pojasnitev dobi kandidat **1 točko**.

C2 – EVROPA

30. C (suša)
Za pravilno izbran vzrok dobi kandidat **1 točko**.
31. Kulturni rastlini: vinska trta, oljka
Prilagoditev: daljše korenine (globlje segajoče), majhni listi (oljka), usnjati listi, povoščeni listi, listi so spremenjeni v trnje, dlačice na listih, mirovanje v sušni dobi.
Za obe pravilno izbrani kulturni rastlini dobi kandidat 1 točko in 1 točko za opisano prilagoditev podnebnim razmeram, skupaj **2 točki**.
32. – Notranja območja:
Ekstenzivnost in majhen hektarski donos.
Pridelovanje žita.
– Obalna območja:
Obdelovanje je zelo intenzivno.
Značilne so huerte.
Za štiri pravilne trditve **2 točki**, za dve ali tri pravilne trditve dobi kandidat 1 točko.

33. Veleposest: latifundija, hacienda
Na karti 4: obkrožena črka B
Za pravilno imenovano veleposest dobi kandidat 1 točko in za pravilno izbrano območje 1 točko, skupaj **2 točki**.
34. Območje: C
- Problemi:
Velika gostota prebivalstva, agrarna prenaseljenost.
Obdelovanje ne zadostuje za preživljanje.
Zazidava obdelovalnih površin za turistične in druge namene.
 - Rešitev:
Povezovanje kmetov.
Subvencije države in Evropske skupnosti prebivalstvu na majhnih posestvih.
Oblikovanje »turističnih kmetij« (dodatni zaslužek).
Dodatna zaposlitev v lokalni industriji ali ribolovu.
Oblikovanje manjših obrtnih delavnic (v smislu dodatne zaposlitve).
- Za pravilno izbrano območje dobi kandidat 1 točko, za opisan problem dobi 1 točko in za predlagano rešitev 1 točko, skupaj **3 točke**.

IZPITNA POLA 2**D1 – SLOVENIJA**

1. DA, NE, NE
Kandidat dobi **2 točki** za tri pravilne odgovore, 1 točko za dva pravilna odgovora.
2. Prevladujoče drevo v Sloveniji: bukev
Prevladujoče drevo v Alpah: smreka, macesen, ruševje
Kandidat dobi **2 točki** za dva pravilna odgovora, 1 točko za en pravilen odgovor.
3. Zmanjšal se je delež agrarnega prebivalstva.
Ogozdovanje (ne pogozdovanje).
V tem obdobju se je začela pospešena industrializacija.
Ljudje so se množično zaposlovali v industriji.
Kmetijstvu je bilo posvečeno manj pozornosti.
Potekale so močne migracije v mesta.
Začela se je intenzivna deagrarnizacija ali depopulacija ali urbanizacija.
Zmanjšana uporaba lesa kot energetskega vira.
Kandidat dobi **1 točko** za pravilen odgovor.
4. Njive (njive in vrtovi), polja (polja in vrtovi), pašniki.
Kandidat dobi **1 točko** za obe pravilno imenovani zemljiški kategoriji.
5. Mokrotno območje.
Poplavno območje.
Zakisana prst (slabo rodovitna prst).
Prevladuje glina in ilovica.
Varovano območje (krajinski park Krakovski gozd).
Kandidat dobi **2 točki** za oba pravilna odgovora, 1 točko za en pravilen odgovor.
6. – Ukrepi:
Zavarovana območja.
Narodni park, krajinski park, regijski park, naravni park (rezervat).
Smotrno, načrtno gospodarjenje z gozdovi.
Pogozdovanje.
Urejanje letnega etata.
– Pojasnitev:
Gozdovi varujejo pobočja pred plazovi, usadi, padajočim kamenjem, erozijo.
Imajo pomembno vlogo pri zaščiti pred vetrom.
Ohranjajo biotsko pestrost.
Zadržujejo vodo in tako ščitijo pred poplavami.
Gozdovi vplivajo na čistejši zrak in večjo količino kisika.
Kandidat dobi **2 točki** za oba pravilna odgovora, 1 točko za en pravilen odgovor.

D2 – SLOVENIJA

7. Mesta: mestni način življenja, prevladujejo terciarne in kvartarne dejavnosti, boljša infrastruktura, večja naselja, večje število prebivalstva, razlike v videzu naselij, številnejše funkcije, bolj onesnaženo okolje (več hrupa), več kriminala, bolj gosta zazidava, manj zelenih površin.
V mestih je več mlajšega prebivalstva, večja možnost zaposlitve.
Podeželska naselja: nasprotno značilnostim mest.
Kandidat dobi 1 točko za dve pravilni razliki in **2 točki** za tri razlike.
8. Stopnja urbanizacije je podpovprečna.
Glavna značilnost:
Prevladujejo majhna mesta.
Ni nebotičnikov oziroma zelo visokih stavb.
Manjša mestna središča.
Mesta niso tako funkcijsko razdeljena (mestne četrti so manj izrazite).
Mesta so manj multikulturalna.
Kandidat dobi 1 točko za vsak pravilen odgovor, skupaj **2 točki**.

9. Dolge obcestne vasi: ravnina.
Zaselki: hribovje
Kandidat dobi 1 točko za vsak pravilen odgovor, skupaj **2 točki**.
10. Gručasto naselje, gručasta vas
Kandidat dobi **1 točko** za pravilno poimenovanje naselja.
11. Sestavljena iz več zgradb (stanovanjska zgradba in gospodarsko poslopje).
Osamljena lega v hribovju (višje nadmorske višine).
Običajno eno gospodinjstvo.
Cepek ali zemljišče v enem kosu.
Malo obdelovalnih površin.
Slabša infrastruktura.
Lega na prisojnih pobočjih.
Usmerjenost v gozdarstvo, živinorejo.
Turistična dopolnilna dejavnost.
Kandidat dobi 1 točko za vsak pravilen odgovor, skupaj **2 točki**.
12. Bolj kakovostno bivalno okolje (čistejši zrak, mir, manj prometa).
Več prostora.
Večja mobilnost prebivalstva.
Boljša prometna povezanost.
Nižja cena zemljišč in hiš.
Kandidat dobi **1 točko** za pravilen odgovor.

E1 – SLOVENIJA

13. Jezero: Blejsko jezero
Gorovje: Karavanke
Za vsak imenovan pojem dobi kandidat 1 točko, skupaj **2 točki**.
14. Jezero je nastalo za čelno moreno ledenika (akumulacija).
Ledenik je poglobil kotanjo (erozija), ki jo je pozneje zalila voda.
Za opis nastanka jezera dobi kandidat **1 točko**.
15. Graf številka: 3
Pojasnitev: Ljubljanska in pritoki prinašajo drobnozrnat material (ilovica, glina, melj, mulj).
Posledica ojezeritve (barje) v preteklosti.
Za pravilno izbran graf dobi kandidat 1 točko in za pojasnitev 1 točko, skupaj **2 točki**.

16.

	Regija 3	Regija 6
Raba tal	Njive (polja)	Travniki, pašniki, mokrišča (močvirje)
Poselitev	Gostejša (večja) poselitev. Sklenjena naselja in mesta.	Redka (manjša) poselitev. Naselja so na robnem, sušnejšem predelu, kjer potekajo prometnice.

Za dva ali tri pravilne odgovore dobi kandidat 1 točko, za štiri pravilne odgovore **2 točki**.

17. Ljubljana se je širila ob železniških progah in cestah, ki se stekajo v središče mesta (prometni križ Slovenije).
Za pojasnitev dobi kandidat **1 točko**.
18. Kotlinska lega, primerna za naselitev.
Centralna lega.
Del industrijskega polmeseca.
Večja sklenjena ravnina.
Stekanje rek oziroma sotočje alpskih in predalpskih rek, ki so nanašale obilo proda in peska ter oblikovale obsežno ravnino.
Kotlina je prometno odprta na vse strani, križanje pomembnih prometnih koridorjev (Južna železnica).
Zgodovinski razvoj (zgodnja naselitev in prestolnica že od nekdanj).
Za eno pojasnjeno značilnost dobi kandidat 1 točko, za dve pojasnjeni značilnosti pa **2 točki**.

E2 – SLOVENIJA

19. 90.000: Italija
50.000: Avstrija
5.000: Madžarska
Za tri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, za dva ali en pravičen odgovor pa 1 točko.
20. Kanalska dolina, Rezija, Beneška Slovenija (Benečija), Videmska pokrajina, Goriška pokrajina (Goriško), Tržaška pokrajina (Tržaško), Doberdobski kras, Tržaški kras, dolina Tera, Nadiže.
Za tri pravilne odgovore dobi kandidat **2 točki**, za 2 pravilna odgovora 1 točko, manj je 0 točk.
21. Uporaba slovenskega jezika v slovenskih vrtcih in šolah (dvojezične šole).
Delovanje kulturnih in znanstvenih ustanov (Slovensko stalno gledališče v Trstu, Narodna in študijska knjižnica v Trstu, Slovenski raziskovalni inštitut v Trstu).
Delovanje slovenskih športnih, kulturnih in drugih društev.
Ohranjanje slovenskih običajev.
Ustanavljanje in delovanje slovenskih gospodarskih ustanov in podjetij (Slovenska kulturno-gospodarska zveza).
Izdajanje knjig in časopisov v slovenskem jeziku.
Radijske in televizijske oddaje v slovenskem jeziku (radio Trst A).
Verski obredi v slovenskem jeziku.
Dvojezični napisi.
Za dva pravilna odgovora dobi kandidat **2 točki**, za enega pa 1 točko.
22. Asimilacija je postopno stapljanje narodnostne manjšine z večinskim prebivalstvom posamezne države.
Pojasnitev: Število koroških Slovencev se je zmanjšalo.
Za smiselno razložen proces asimilacije dobi kandidat 1 točko, za navedbo posledice 1 točko, skupaj **2 točki**.
23. Madžarska je imela socialistično družbeno ureditev, s planskim gospodarstvom, madžarska politika je bila manj naklonjena manjšinam. Maloštevilčna manjšina.
Gospodarsko zaostajanje.
Državna meja je bila zaprta (železna zavesa).
Porabje je prometno odmaknjeno.
Le omemba obmejnosti regije ni pravičen odgovor.
Za pravičen odgovor dobi kandidat **1 točko**.
24. Ker je na novo začrtana državna meja po 1. in 2. sv. vojni odrezala avtohtono slovensko prebivalstvo od matične domovine.
Zaradi spreminjanja meja.
Za ustrezno pojasnitev dobi kandidat **1 točko**.